

L'ESPAI A L'EDUCACIÓ FÍSICA

Jaume Bauçà Coll
Miquel Serralta Font

1.- CONCEPTE

Tradicionalment el lloc on es desenvolupa l'activitat física dels alumnes, està físicament ben delimitat i determinat. Ara bé, tant el concepte d'espai com el d'activitat física dins *el currículum escolar* ha anat evolucionant, de manera que els espais a les escoles actuals normalment serveixen per a moltes activitats diferents a les previstes inicialment.

Per poder entendre conceptualment l'espai en general i, per derivació, el de l'educació física, cal fer una reflexió sobre aquest concepte. Si a una aula-taller de Llengua Castellana, ben dotada físicament i materialment, hi entra un grup d'alumnes amb un/a mestre/a de Ciències Naturals i es duu a terme, per exemple, una observació temàtica sobre plantes del bosc, podríem demanar-nos si en aquest moment els alumnes es troben a una aula de Ciències Naturals, o bé, a una de Llengua Castellana. Si aquest comportament puntual del grup és cronicat al llarg del temps, segurament aniria canviant la definició inicial de l'espai (Llengua Castellana) d'aquesta aula, a favor del posterior i actual espai (Ciències Naturals).

Així, feta la reflexió, concluïm igual que els teòrics de la Psicologia Ambiental (Proshanski M.H., Itelson i Rivlin), que *l'espai no ve determinat per a la seva configuració física, sinó pel tipus de comportament i de conseqüències que té l'acció d'un grup de persones o organismes en un espai i temps donat*. Això ens duu a canvi-

ar els esquemes tradicionals i convertir, mitjançant la simbologia i la imaginació, qualsevol lloc de l'escola en un espai flexible, que permeti el desenvolupament de l'activitat física en la direcció de la consecució dels objectius plantejats a la programació anual i, per tant, complir els objectius del PCC.

En aquest apartat un altre factor és el control estimular que condiona dins un espai l'acció conductual dels alumnes, i que fàcilment, i amb els recursos que actualment estan a l'abast dels educadors, podem manipular per convertir qualsevol espai d'activitat física en un altre que determini un canvi radical d'activitat.

2.- ESPAI FÍSIC, PROCESSOS COGNITIUS I DESENVOLUPAMENT MENTAL

A un espai totalment neutre d'estímuls, tant físics, com simbòlics o verbals (ins-

truccions del/de la mestre/a) és difícil evocar per part dels alumnes estratègies de comportament i d'acció, i més difícil encara que evocar, respondre motòricament.

Aquest principi ens duu a reflexionar sobre la importància que té la riquesa estimular de l'espai (aquí parlem de tots tipus d'estímuls).

Això en certa manera ens fa plantejar la possibilitat d'un *espai òptim*. Quin és *l'espai òptim*? Creïm que el factor quantitatiu de l'espai és irrelevant front al qualitatiu, ja que és aquest el que esdevé funcional; ara bé, la possibilitat de barrejar els dos és evident que definiria *l'espai òptim*. Però la realitat actual de les escoles està allunyada d'aquesta utopia i, per tant, veïm que normalment, tant els recursos materials, com els espais físics (tradicionals) són limitats, (camp de futbol-bàsquet i poc més); la resta són els menys.

Es a partir d'aquests paràmetres condicionals que entra en joc la capacitat de l'educador de convertir aquests i altres espais en funcionalment òptims. Espais que tindran aquesta condició des del moment en què el control estimular definit per l'espai (estructura física, estímuls condicionants de l'activitat, també estímuls verbals provinents del/de la mestre/a, etc...), obligui als alumnes a elaborar estratègies mentals anticipadores de l'acció. Tot tipus d'activitat física que dugui aparellat un esquema cognitiu o mapa intencional d'accions, fa

que augmenti la riquesa de les interconnexions neuronals cap al cervell, tant quantitativament com qualitativament, i en aquest moment podem parlar d'un *espai físic òptim*, que integra activitat física i desenvolupament de les capacitats mentals en general. Per tant, és important reconèixer que l'espai físic juga un paper important dins els processos dinàmics d'aprenentatge dels nins, i no solament en la millora de les qualitats físiques.

A un espai totalment neutre d'estímul és difícil evocar estratègies de comportament i d'acció, i més difícil encara, respondre motòricament.

3.- UTILITZACIÓ DE L'ESPAI - ADAPTACIÓ CURRICULAR

Els objectius en Educació Física englobarien dues grans àrees:

- A) Habilitats Motrius.
- B) Condició física.

Un principi ineludible dins l'Educació Física de base és que el comportament motor serà més eficaç com més augmenti el nombre de respostes vàlides que és capaç de donar l'alumne/a davant una situació. Aquest principi, per tant, ha d'impregnar toda la tasca educativa en aquestes edats.

Les tasques motores que es van realitzant en cada moment es componen de tres parts:

- A) Percepció d'una determinada situació.
- B) Presa de decisió per solventar el problema.
- C) Execució.

És veritat que la percepció, la primera cronològicament, ve donada per moltes variables: material, tipus d'agrupament, metodologia, etc..., i sobretot pels aprenentatges acumulats en experiències anteriors. Però, ens centrarem en dos factors concrets: *espai i capacitat segons el moment evolutiu del nin per percebre totes aquestes va-*

riables (algunes d'elles per variar les dificultats, altres per evitar perills físics). Per tant, la tasca serà trobar espais útils, atractius i estimulants, i que responguin a *la necessitat d'aprenentatge (modificació de la conducta motor) i, al mateix temps, minimitzin els perills físics*. Si aquestes necessitats d'aprenentatge responen a una programació ambiciosa haurà de tenir amb lletres grosses la paraula «ESPAI», ja que renunciar que l'alumne/a visqui múltiples situacions espaials vendria a ésser el mateix que limitar moltíssim la quantitat de respostes vàlides que podria experimentar l'alumne/a.

Per una persona un poc introduïda en el tema, no resultarà gens difícil d'analitzar i comparar un joc de persecució dins una aula, o dins un gimnàs, dins un camp de futbol o dins un bosc. Superfície, altura, tipus de limitació espaiial, elements naturals i/o artificials, etc..., seran diferents; i per tant, evidents, les diferències pel que fa a:

- a) Qualitats físiques que es treballen.
- b) Percepcions espaials -relació espai temps- preses de decisions d'execució més o menys complexes (finta, carrera sense aturar, deixar-se agafar emprant

la picaresca, estar a les voreres, amagar-se, enfilar-se, etc...).

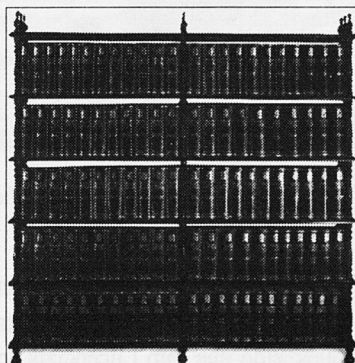
- c) Perills o riscos físics de cada una: tipus de limitacions (parets, reixes, etc...), tipus de superfícies (asfalt, arena, moqueta, etc...).
- d) Capacitat del nin de percebre i, per tant, d'aprofitar a aquesta situació espaiial (adonar-nos que un nin petit es pot perfectament perdre perceptivament dins un espai molt gran).

Tot això, que es repeteix en qualsevol situació o activitat, ens aconsella pensar que: *aprofitar el temps és no perdre l'oportunitat de proposar tantes situacions diferents com ens permeti les instal·lacions que tinguem*, i passar la pàgina de l'adaptació del currículum a l'entorn (que darrerament s'ha potenciat tant, i que possiblement l'E.F. era l'únic on es duia a terme des de fa segles, encara que d'una manera irreflexiva), per arribar a adaptar, efectivament, el currículum al medi disponible, però també a l'adaptació recíproca del medi al servei d'un currículum mínim. Això serà, senzillament, coherència. □

Professors d'Educació Física

ATENCIÓ!

A la fi es troba al seu abast la
GRAN ENCICLOPEDIA ESPASA
 de la llengua CASTELLANA de 112 volums.

Inclou
MOBLE LLIBRERIA

Cridi-ns a
ESPASA CALPE
 24 89 37
 FESTIUS INCLOSOS